

Yhteisön merkitys ja monimutkaiset tunteet suomalaisessa queer- ja transaktivismissa

Lotta Kähkönen, Varpu Alasuutari & Hilda Kusnetsov

ABSTRAKTI

Tarkastelemme artikkelissa kyselyaineiston pohjalta yhteisön merkityksiä ja siihen kiinnittyviä monimutkaisia tunteita kotimaisessa queer- ja transaktivismissa. Laadulliseen kyselyyn vastasi 52 queer- ja/tai transaktivismiin osallistunutta henkilöä. Kiinnitämme erityistä huomiota affekteihin ja tunteisiin, jotka liittyvät yhteenkuuluvuuden kokemuksiin ja yhteisöön, sillä ne muokkaavat aktivismiyhteisön sisäistä toimintaa. Tunteita ja affekteja on teoretisoitu poliitikalle ja aktivistiselle toiminnalle välttämättömänä edellytyksenä ja resurssina, joka voi avata myös toisin tietämisen tapoja. Tieteidenvälisessä lähestymistavassamme yhdistämme queer-tutkimusta, feminististä teoretisointia sekä yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimusta. Suhteutamme aktivistien yhteisöön liittämiä merkityksiä ja tunteita yhteenkuuluvuuden ja affektiivisen solidaarisuuden käsitteisiin pohtiessamme yhteisön monimutkaisuutta queer- ja transaktivismissa. Korostamme lähestymistavassamme affektien ja tunteiden potentiaalia yhteisön ja solidaarisuuden rakentamisessa.

Tuloksemme osoittavat, että yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuuden tunteet ovat vastaajille tärkeitä aktivismiin sitoutumista ja voimavaroja tukevia tekijöitä. Aineisto paljastaa myös haasteita yhteisön rakentamisessa ja ylläpitämisessä, esimerkiksi liittolaisten roolissa. Lopuksi esitämme aineiston ja tutkimuksen pohjalta näkökulmia ja käytäntöjä, jotka tukevat queer- ja transaktivistiyhteisöjen yhteisön rakentamista ja ylläpitämistä.

Avainsanat: queer- ja transaktivismi, yhteisö, affektit, tunteet, affektiivinen solidaarisuus

ABSTRACT

In this article, we use data based on our survey that is grounded in activists' lived experiences to examine the meanings of community and the complex emotions attached to it in Finnish queer- and trans activism. The qualitative survey was answered by 52 individuals participating in Finnish queer and/or trans activism. We pay particular attention to affects and emotions related to experiences of belonging and community as they shape the internal dynamics of activist communities. Emotions and affects can open alternative ways of knowing, and have been theorized as an essential requirement and resource for political and activist work. Our interdisciplinary approach brings together queer studies, feminist theory, and social movement studies. As we explore the complexities of community in queer and trans activism, we relate the meanings and emotions that activists attach to community, to concepts of belonging and affective solidarity. In our approach, we emphasize the potential of affects and emotions in building community and solidarity.

Our findings show that community and a related sense of belonging are important factors that foster engagement and provide resources for activists. Our research also reveals challenges in building community, such as the role of allies as participants. Finally, based on our data and research, we present perspectives and practices that support community building and maintenance in queer- and trans activist communities.

Keywords: queer and trans activism, community, affects, affective solidarity

SQS
3/2025

24

Pervoskooppi
Artikkelit

Lotta
Kähkönen,
Varpu
Alasuutari
ja
Hilda
Kusnetsov

Johdanto

Aiempi tutkimus on todennut, että yhteisöllisyydellä ja kollektiivisella identiteetillä on aktivismissa keskeinen rooli (Stryker ym. 2000). Tutkimuksen mukaan sosiaalisten suhteiden, solidaarisuuden ja yhteisön merkitys korostuu erityisesti mobilisointivaiheessa, mutta suhteiden ylläpito on tärkeää myös aktivistisen toiminnan jatkamiselle (McAdam ja Scott 2005, 6–7). Esimerkiksi mielenosoituksiin, tapahtumiin ja protestikampanjoihin osallistumista pidetään tärkeänä aktivismijärjestöjen ja -ryhmien yhteisöllisyyden rakentamisessa ja ylläpitämisessä (Taylor ja Dyke 2004, 281). Yhteinen, muutokseen tähtäävä tekeminen ja mielenosoitukset synnyttävät aktivisteja liikuttavia affekteja, jotka vaikuttavat solidaarisuuden kehittymiseen. Affektit ruokkivat ihmisten välisiä kytköksiä ja parhaimmillaan tuottavat yhteisöllisyyttä (Braidotti 2016).

Tässä artikkelissa kiinnostuksemme kohteena on erityisesti se, miten yhteisöllisyyden kokemuksia sanallistetaan ja ymmärretään suomalaisessa queer- ja transaktivismissa.¹ Analyttinen katseemme kohdistuu yhteenkuuluvuuden tunteisiin ja yhteisöön liitettyihin merkityksiin. Kiinnitämme huomioita tunteisiin ja affekteihin puheessa yhteenkuuluvuuden kokemuksista ja yhteisöstä, sillä ne muokkaavat osaltaan aktivismiyhteisön sisäistä toimintaa (Alasuutari ym. 2025, 21). Tunneintensiteettinä, keuhollisina tuntemuksina ja tunteiden liikahtuksina ymmärrettyjä affekteja on teoretisoitu poliitikalle ja aktivistiselle toiminnalle välttämättömänä edellytyksenä ja resurssina, joka voi avata myös toisin tietämisen tapoja (Ahmed 2014, 171; Gould 2009, 3; Hemmings 2012, 149).

1 Ymmärrämme 'kokemuksen' Donna Harawayn teoretisoinnin lähtökohdista olennaisena tiedon lähteenä, joka ei itsessään ole välitöntä, vaan paikantunutta, osittaista ja ristiriitaista, aina tietyssä tilanteessa kielen, kulttuurin ja ruumiin kautta syntyvää (ks. esim. Haraway 1988; 1991).

Analyysimme kohteena on aineisto, joka kerättiin keväällä 2024 toteutetussa, Suomessa toimiville queer- ja transaktivisteille suunnatussa laadullisessa kyselyssä. Yhteisöllisyys ja tunne yhteisöön kuulumisesta saivat eniten mainintoja aktivistien voimavaroja ja motivaatiota ylläpitävänä seikkana. Vaikka aktivistit mainitsivat yhteisöllisyyden pääosin voimavarojen lähteenä, vastauksissa todettiin sen olevan myös kuormittavaa. Vastauksissa esiintyvät ajatukset aktivismiin liittyvästä yhteisöllisyydestä paljastavatkin yhteenkuuluvuuden kompleksisuuden. Lisäksi aineistomme havainnollistaa, ettei yhteisöllisyyden tunteen synty välttämättä vaadi jaettua identiteettiä tai omakohtaisia kokemuksia syrjinnästä, vaan aktivismiyhteisöön voidaan liittyä myös epäoikeudenmukaisuuden ja turhautumisen tunteiden virittämänä. Aktivismin yhteisöllisyyden tutkimuksessa pidämme tärkeänä tutkimuksen sekä aktivistien kokemuksiin pohjautuvan tiedon yhdistämistä (Speed 2006; Alasuutari ym. 2025, 9), joten empiirinen aineisto on analyysissämme välttämätön.

Artikkelimme osallistuu kansainvälisesti ja kotimaisesti merkittävään aktivismin affektiivisuuden tutkimukseen (mm. Alasuutari ym. 2025; Gould 2009; Jasper 1998; Lukinmaa ja Kaye 2025; Papacharissi 2015; Vähäpassi ja Jaaksi 2025). Suomessa queer- ja transaktivismia on tutkittu ylipäätään vähän. Vaikka aiemmassa kotimaisessa tutkimuksessa on tutkittu affektien ja tunteiden vaikutuksia aktivismissa, tutkimus ei ole varsinaisesti keskittynyt niihin yhteisöllisyyden näkökulmasta (ks. esim. Alasuutari 2025; Kähkönen 2025; Vähäpassi ja Jaaksi 2025). Artikkelissa pureudumme aktivistien omaan yhteisöön liittyviin toiveisiin, haasteisiin ja monimutkaisiin tunteisiin nykyaktivismin kontekstissa. Tutkimukselamme on sekä teoreettinen että empiirinen kontribuutio. Tieteidenvälisessä lähestymistavassamme yhdistämme queer-tutkimusta, feminististä teoretisointia sekä yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimusta. Teoreettinen kontribuutiomme liittyy näiden tutkimuskenttien yhteentuumiseen: yhdistämme yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksessa tehtyjä huomioita

aktivismiyhteisön muodostumisesta feministiseen teoretisointiin yhteenkuuluvuuden tunteista ja solidaarisuudesta. Lähestymistapamme korostaa affektien ja monimutkaisten tunteiden potentiaalia solidaarisuuden ja yhteisön rakentamisessa. Empiirisesti tuomme uusia, syventäviä näkökulmia kotimaiseen queer- ja transaktivismin tutkimukseen keräämämme laadullisen aineiston pohjalta analysoimalla yhteisöön ja sen rakentamiseen kiinnittyviä merkityksiä ja tunteita tavalla, jota ei aiemmin ole kotimaisessa tutkimuksessa tehty.

Yhteisö, yhteenkuuluvuus ja affektiivinen solidaarisuus

Yhteisön käsitettä on määritelty eri tavoin, esimerkiksi paikkaan tai sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvana tai jaettuihin arvoihin, identiteetteihin ja tunteisiin pohjautuvana (Gusfield 1975; Markkola et al. 2021; Sarason 1988). Usein yhteisön teoretisoinnissa otetaan huomioon yhteisön rakentuminen monitahoisena prosessina (ks. esim. McMillan ja Chavis 1986). Yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksessa yhteisöä on tarkasteltu näkökulmasta, jossa pyrkimyksenä on ymmärtää, miten liikkeet syntyvät ja miten niitä ylläpidetään (ks. esim. Hassan ja Staggenborg 2014, 343). Tässä tutkimuskentässä yhteisö ymmärretään laajasti käsitteenä, joka vaatii yhteisön muodostumisen kontekstin ja olosuhteiden tunnistamista. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että vaikka yhteisö muodostuisi identiteetin tai jaettujen arvojen pohjalta, tulisi ottaa huomioon, miten toimijoiden moninaiset sosiaaliset verkostot ja yhteenkuuluvuus muodostuvat niin konkreettisessa toiminnassa kuin sosiaalisissa medioissa. Aktivistiyhteisöjen muodostumisessa voi olla erityisiä paikallisia piirteitä kansallisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa, mutta liikkeestä riippuen ne suhteuttavat itseään myös laajempaan, kansalliset rajat ylittävään liikkeeseen ja yhteisöön.

Ymmärrämme yhteisön samaan tapaan dynaamisena ja olosuhteista riippuvaisena. Suomalaiset queer- ja transaktivismiryhmät muodostavat moninaisen verkoston, joka sisältää konkreettisia, aktivistisessa toiminnassa rakentuvia elettyjä ja koettuja yhteisöjä, jotka muodostuvat spontaanisti ja jotka myös muuttuvat dynaamisesti. Samalla aktivismiyhteisöjen puheta-voissa ja tulkinnoissa vaikuttavat usein myös eurooppalaisen aktivismiverkoston hiomat arvot ja rakennettu yhteisöllisyys osana laajempaa liikettä.² Eurooppalaisessa LHBTIQ+-liikkeessä aktivismiyhteisöä on rakennettu vuosikymmenien ajan yllirajaiseksi yhteisöksi tiettyjen strategioiden ja *kuvitellun yhteisön* avulla (Ayoub ja Paternotte 2014, 231), joka viittaa symbolisesti jaettuun, yhteisiin merkityksiin perustuvaan yhteenkuuluvuuden tunteeseen (Anderson 1983).

Queer- ja transaktivismissa yhteisö tarkoittaa monelle sateenkaarevaa yhteisöä eli jaettuja elämäkokemuksia ja identiteettiä. Yhteiskunnallisten liikkeiden tutkija Daniel Conway (2022, 282) muistuttaa, miten tunne yhteenkuuluvuudesta edellyttää aina jossakin määrin ryhmän identiteetin omaksumista eli ymmärrystä kyseessä olevan ryhmän piirteistä ja omasta paikasta ryhmässä. Esimerkiksi Pride-kulkueiden osallistujat tunnistavat selkeästi minkä puolesta marssitaan ja mikä on oma paikka sateenkaariyhteisön oikeuksia juhlivassa joukossa. Pride-kulkueen sisällä voi olla omia ryhmiä, mutta kaikki kulkueen perusidean ja sen muodostaman HLBTIQ+-oikeuksien puolustamiseen perustuvan kollektiivisen identiteetin omaksuvat saavat olla mukana (Armstrong 2002; Chin 2019, 717). Aktivismin myötä syntyvä yhteisöllisyys ei silti nojaa pelkästään

2 Näitä arvoja ovat muun muassa eurooppalaisten sateenkaariaktivistiverkostojen (esim. ILGA-Europe) omaksuma tapa kehystää sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen ihmisoikeuksia yhteisinä eurooppalaisina demokraattisina arvoina sekä yllirajainen solidaarisuus, jota on rakennettu yhteisten kampanjoiden avulla ja jakamalla materiaalisia resursseja (ks. Ayoub ja Paternotte 2014, 241–246).

jaettuun identiteettiin, vaan sitä myös rakennetaan aktivismissa syntyvien ystävyyssuhteiden, jaettujen epäoikeudenmukaisuuden kokemusten ja tunteiden avulla (ks. Eschle ja Maiguashca 2007, 293). Tämä vastaa yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksessa tehtyä havaintoa siitä, miten tunteiden, kokemusten ja ihmissuhteiden verkosto toimii keskeisenä aktivistien identiteettejä muokkaavana ja motivaatioita ja toimintaa ylläpitävänä seikkana (Millward ja Takhar 2019).

Yhteisöllisyyteen liittyy keskeisesti tunne yhteenkuuluvuudesta (*belonging*). Sitä on määritelty paitsi yhteisöön hyväksytyksi tulemisen kautta (Mattes ym. 2019; Ahmed ja Fortier 2003), myös yhteisön ja hyväksytyksi tulemisen puutteen sekä tätä puutetta seuraavan yhteenkuuluvuuden kaipuun kautta (Ahmed 1999; Probyn 1996). Tunteakseen yhteenkuuluvuutta ja tullakseen hyväksytyksi jossakin yhteisössä on jaettava yhteisön toiveet ja tavoitteet sekä tultava yhteisön tunnustamaksi (Ahmed & Fortier 2003, 253). Yhteenkuuluvuus on siis tunneperäistä kiinnittymistä johonkin yhteisöön, jota jäsentää jaettu samankaltaisuus. Sukupuolen- ja kulttuurintutkija Elspeth Probyn (1996, 19) huomauttaa, ettei yhteenkuuluvuus ole jotakin pysyvää, vaan ennemminkin se on jatkuvassa liikkeessä ja muutoksen tilassa oleva tunne tai olotila. Se vaatii myös aina neuvottelua, jonka taustalla vaikuttavat usein erilaiset tulkinnat ja narratiivit yhteisöstä (Chin 2019, 724).

Monelle oma identiteetti ja queer-yhteisöön kuulumisen voi olla keskeinen motivaation lähde aktivismissa, ja se saatetaan kokea jopa aktivismin pakottavana tekijänä. Toisaalta queer- ja transaktivismiyhteisöön voi kiinnittyä myös solidaarisuuden tunteiden kautta. *Solidaarisuus* on alun perin tarkoittanut ryhmän yhteistä vastuuta, ja sitä on käytetty poliittisten liikkeiden yhteydessä. Vähitellen käsite on alettu ymmärtää laajemmin emotionaalisenä ja normatiivisena valmiutena tukea toisia (Laitinen ja Pessi 2015, 11). Solidaarisuutta on teoretisoitu laajasti eri tieteenaloilla,

mutta sen määrittelystä ei ole yksimielisyyttä. Useat teoreetikot kuitenkin tunnistavat solidaarisuuden koostuvan useista piirteistä: se edellyttää asenteita tai tunteita, kuten yhteenkuuluvuutta, huolenpitoa muiden hyvinvoinnista, sitoutumista yhteisiin normeihin, sosiaalisten siteiden arvostamista tai samaistumista ryhmään (Laitinen ja Pessi 2015, 15). Teoretisointia on kritisoitu siitä, että se usein sivuuttaa erojen ja valtasuhteiden merkitykset (Nikunen 2019, 22). Erityisesti postkoloniaalisissa, feministisissä ja queer-teoreettisissa näkökulmissa korostetaan, että solidaarisuutta voidaan ymmärtää syvemmin, kun huomioidaan eriarvoisuudet ja marginaalistettujen ryhmien kokemukset (Nikunen 2019, 17). Tämä vaatii nimenomaan erojen ja niihin liittyvien valtasuhteiden tarkastelua (Nikunen 2019, 22–23; Mohanty 2003, 510; Scholz 2015, 727) sekä tietoa ja ymmärrystä erilaisista kokemuksista ja niiden epätasa-arvon historioista (Nikunen 2019, 25). Feministisessä ja queer-teoreettisessa ajattelussa solidaarisuutta on tarkastelu esimerkiksi kollektiiviseen selviytymiseen tähtäävänä huolenpitona, intersektionaalisia eroja tunnistavana liittolaisuutena ja jaetun haavoittuvaisuuden tunnistamisena, mikä mahdollistaa epäoikeudenmukaisuuksien ja tasa-arvon tiedostamisen (Ahmed 2014, 189; Butler 2009, 135, 181; Spade 2020).

Feministiteoreetikko Clare Hemmings (2012) on kehittänyt affektiivisen solidaarisuuden käsitettä yhdistämällä ajatuksia feministisestä refleksiivisyydestä (Probyn 1993) ja affektien tuottavuudesta muutokseen tähtäävässä politiikassa (Ahmed 2014; Braidotti 2006). Ydinajatuksena on, että vahvat tunteet yhteiskunnallisesta epäoikeudenmukaisuudesta voivat synnyttää halun muutokseen: ”jotta voimme tietää toisin, meidän täytyy myös tuntea toisin” (Hemmings 2012, 150). Refleksiivisyys tarkoittaa tässä jatkuvaa tiedostamisen prosessia, jossa omaa roolia ja suhdetta muihin tulkitaan ja hyödynnetään. Keskeistä on tunnistaa ja tarkastella myös eroja ja etuoikeuksia. Hemmingsin tavoin näemme, että aktivismiyhteisössä affektiivinen solidaarisuus voi syntyä esimerkiksi yhteiskunnallisen tilanteen

aiheuttamista turhautumisen tunteista silloinkin, kun ei itse kuulu samaan vähemmistöryhmään tai ole kohdannut syrjintää. Myös queer-aktivismia tutkinut sosiologi Deborah Gould (2009) korostaa erilaisuuksien ylittämistä solidaarisuuden ehtona. Erilaisuudet tuovat aktivistiliikkeisiin kuitenkin myös haasteita: yhteisöjen sisäinen solidaarisuus voi joskus murtua erilaisuuksien ja sisäisten konfliktien painolastista (Gould 2009, 328–329).

Artikkelimme osallistuu näihin tutkimuskeskusteluihin ja osoittaa, että vaikka yhteisöllisyys on tärkeä queer- ja transaktivismiin kiinnittävä ja voimavaroja tuottava seikka, aktivistiyhteisön rakentamiseen ja ylläpitämiseen liittyy myös puutteita ja hankalia tunteita. Seuraavaksi esittelemme kyselyaineistomme sekä analyysimenetelmänä käyttämämme laadullisen temaattisen sisällönanalyysin. Tämän jälkeen etenemme analyysin teemoihin ja käsittelemme yhteisön ja yhteisöllisyyden merkitystä suomalaisille queer- ja transaktivisteille, aktivismiyhteisössä esiintyviä haasteita sekä yhteisön rakentamista ja ylläpitämistä tukevia käytäntöjä.

Aineisto ja menetelmä

Aineistomme on kerätty sähköisellä kyselylomakkeella maaliskuussa 2024 osana Tampereen yliopistossa toimivaa *Affektiivinen aktivismi* -tutkimushanketta.³ Kysely suunnattiin Suomessa asuville täysi-ikäisille, jotka tekevät tai ovat tehneet queer- ja/tai transaktivismia. Jaoimme kyselylomakkeen sähköpostitse 53 järjestölle ja yhdistykselle Suomessa, ja mainostimme sitä sosiaalisissa medioissa (Instagram, Facebook). Kysely oli auki kaksi viikkoa ja keräsi kokonaisuudessaan 52 vastausta eri ikäluokkiin kuuluvilta queer- ja/tai transaktivismia tehneiltä henkilöiltä. Saimme kattavan aineis-

ton ottaen huomioon, että aineisto kerättiin lyhyellä aikavälillä. Kyselyyn vastasi moninainen joukko eri puolilla Suomea toimivia aktivisteja.

Kyselylomake koostui kolmesta monivalintakysymyksestä, joilla kartoitettiin taustatiedoiksi vastaajien ikää, sukupuolta ja seksuaalisuutta, sekä kymmenestä avoimesta kysymyksestä liittyen aktivismiin osallistumiseen, siihen liittyviin voimavaroihin, tunteisiin sekä tukeen. Kyselyyn oli mahdollista vastata suomeksi tai englanniksi. Jokaiseen kysymykseen ei ollut pakollista vastata, joten eri kysymykset tuottivat hieman eri määrän vastauksia.

Ikäjakautuma vastaajissa painottui 25–34-vuotiaisiin (42 %) ja 18–24-vuotiaisiin (27 %). Loput vastaajista sijoittuivat vaihdellen 35–74-vuotiaiden ikäluokkiin. Yleisimmät määrittelyt sukupuolelle olivat muunsukupuolinen (30 %), cisnainen (22 %) sekä Muu-vastausvaihtoehto (27 %). Muu-vastauksessa vastaajat saivat tarkentaa määrittelyä omilla termeillään, joihin sisältyi muun muassa määrittelyjä nonbinary- ja genderfluid. Loput vastaajista määrittelivät sukupuolensa seuraavasti: transmies (12 %), transnainen (5 %), cismies (3 %) ja intersukupuolinen (2 %). Seksuaalisuutta määriteltiin yleisimmin termillä queer (32 %), toiseksi yleisimpiä olivat homo (12 %), lesbo (12 %), bi- (12 %) ja panseksuaali (14 %) lähes yhtenevillä määrillä vastauksia. Myös seksuaalisuuden määrittelyssä Muu-kategoriaan tuli useita täsmentäviä vastauksia, kuten aseksuaali ja demiseksuaali. Halusimme antaa useita vastausvaihtoehtoja sukupuolen ja seksuaalisuuden määrittelyyn. Vastauksissa näkyikin monipuolinen seksuaalisuuden ja sukupuoli-identiteetin määrittely useilla termeillä. Lähes kaikki vastaajat olivat sateenkaari-ihmisiä, mutta joukosta löytyi myös pari cisheteroa liittolaista.

Kyselylomakkeessa määrittelimme queer- ja transaktivismin laaja-alaisesti tietoisena ja tavoitteellisen yhteiskunnalliseen muutokseen tähtäävänä toimintana. Nykykontekstissa tähän sisältyy olennaisesti myös digitaalinen

3 Suomen Akatemian rahoittama hanke *Affektiivinen aktivismi: Queer- ja transmaailmojen luomisen paikat* (2021–2025) tutkii affektien merkitystä queer- ja transaktivismissa sekä tämän aktivismin roolia yhteiskunnallisissa muutoksessa.

aktivismi (Meikle 2018, 15–16), joka on muuttanut queer- ja transaktivismia (Fotopoulou 2016). Internet ja sosiaaliset mediat digitaalisen aktivismin foorumeina ovat keskeisiä etenkin transaktivismille (Billard 2023; Jaaksi 2024; Steinbock 2019). Myös kyselymme vastauksissa näkyvät erilaiset tavat toteuttaa aktivismia. Pride-tapahtumiin ja mielenosoituksiin osallistuminen sekä sosiaalisen median aktivismi painottuvat vastauksissa eniten. Vastaajissa oli useita pitkäaikaisia järjestötoimijoita, jotka ovat olleet järjestämässä tapahtumia ja mielenosoituksia, ohjanneet vertaisryhmiä sekä muuten osallistuneet aktiivisesti järjestöjen toimintaan. Monet mainitsevat myös aktivistisen puheen arkisissa kohtaamisissa, syrjivään kielenkäyttöön puuttumisen sekä tiedonjaon jokapäiväisenä aktivisminä. Taiteen tekeminen queer- ja/tai transaiheista – joko sosiaalisessa mediassa julkaistavaksi tai tapahtumia varten – tuotiin useassa vastauksessa esiin omana aktivismin muotona. Muutama vastaajista kertoo kokevansa myös tekemänsä aktivismiin ja sateenkaariyhteisöön liittyvät opinnäytetyöt ja tutkimukset osaksi aktivismiaan.

Queer- ja transaktivistien kenttä on Suomessa suhteellisen pieni joukko, johon kuuluu eri tavoin marginalisoituja ihmisiä. Tutkimuseettisyydestä ja vastaajien anonymiteetistä huolehtiminen olikin tutkimuksessamme erittäin tärkeää. Kyselyyn osallistuminen oli anonymiä eikä vastaajilta kerätty suoria henkilötietoja. Vastaajiin viitataan artikkelin lainauksissa kyselyn vastausjärjestyksen mukaisilla numeroilla. Taustatietoina kerromme vastaajan sukupuolen, seksuaalisuuden ja ikähaarukan. Lisäksi olemme poistaneet vastauksissa mainitut järjestöjen, paikkakuntien ja puolueiden nimet, joiden toiminnassa tai tapahtumissa vastaajat kertoivat toimineensa. Rajasimme kyselyyn osallistumisen täysi-ikäisille varmistaaksemme vastaajien suostumuksen tutkimukseen. Tämä rajaustoimi meistä myös siksi, että vaikka alaikäiset ovat mukana aktivismissa, halusimme tavoittaa aktivisteja, jotka ovat toimineet kentällä pidemmän aikaa.

Aineiston analyysissä hyödynsimme laadullista temaattista sisällönanalyysii (vrt. Braun & Clarke 2008; Jones et al. 2022). Ensimmäisessä vaiheessa kolmas kirjoittaja teemoitteli aineiston aineistolähtöisesti kiinnittäen huomiota siihen, mitkä teemat toistuvat aineistossa. Tutkimusryhmä myös keskusteli analyysin havainnoista yhdessä.⁴ Yhteisön ja yhteisöllisyyden merkittävyyden sekä toisaalta yhteisöön liittyvien hankalien tunteiden toistuvuus havaittiin tässä analyysivaiheessa, ja halusimme tarkastella niitä syvällisemmin. Yhteisönrakentamisen näkökulman valitsimme artikkelin kolmanneksi analyysiteemaksi paitsi aineiston myös aiemman tutkimuskirjallisuuden pohjalta. Analyysin toisessa vaiheessa, tätä artikkelia kirjoittaessamme, olemme analysoineet näitä teemoja tarkemmin sitoen havaintojamme tutkimuskirjallisuuteen.

Yhteisön ja yhteisöllisyyden merkitys aktivismissa

Kun kysyimme queer- ja transaktivisteilta aktivismin herättämistä tunteista sekä siitä, mikä aktivismissa oli ollut kaikkein palkitsevinta, saimme runsaasti yhteisöllisyyttä korostavia vastauksia, kuten seuraavissa esimerkeissä:

Yhteenkuuluvuuden tunne ja riemu. [--] Eniten ilahduttaa yhteisö ja kansa aktivistit. Meillä on hyvä ja tiivis yhteisö, myös kansainvälinen yhteisö. (Vastaaja 3: intersukupuolinen; homo; 25–34)

Yksi itselleni tärkeimmistä tunteista on ollut yhteisöllisyys ja kokemus siitä, ettei ole yksin taistelemassa epäoikeudenmukaisuutta ja syrjintää vastaan, vaan on hurjan paljon muitakin ihmisiä, jotka jakavat samat arvot ja keiden kanssa aktivismia ja vaikuttamistyötä voi tehdä yhdessä. [--] Voimavaroja antaa se, että olen löytänyt itsel-

4 Analyysin alustavien tulosten pohjalta kirjoitimme blogitekstin Setan verkkosivuille (Kusnetsov et al. 2024).

leni turvallisia ja ihania yhteisöjä, joista käsin aktivismia voi tehdä yhdessä. (Vastaaja 4: muunsukupuolinen; queer; 25–34)

Yhteisö ja yhteisöllisyys. Tuntuu tosi tärkeältä, että ympärillä on ihmisiä, jotka jakavat samat arvot ja haluavat toimia samojen asioiden edistämiseksi mikro- ja makrotasolla. Olen saanut elämäni paljon merkityksellisiä ihmissuhteita. (Vastaaja 21: ei-binääri; homo, queer; 25–34).

Aktivismiyhteisöissä koettu yhteenkuuluvuus ja solidaarisuuden tunne nousivat siis usein esiin keskeisenä aktivismin voimavaroja tukevana seikkana. Aktivistit kokivat löytäneensä yhteisöstä itsensä kaltaisia ihmisiä ja ystäviäkin, ja aktivistiyhteisö tuntui vastaajille turvalliselta tilalta olla oma itsensä. Tätä vastaajien kuvailemaa yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta ja sen merkitystä voi pohtia Sara Ahmedin (2014) teoretoimien mukavuuden ja epämukavuuden tunteiden valossa. Ahmed (2014, 145–148) kuvailee mukavuuden tunteen kertovan tyytyväisyydestä ja helppoudesta. Normien mukaan eläminen on helppoa niille, jotka elävät heteroseksuaalista elämää ja toistavat näitä normeja. Ahmed käyttää vertauskuvana mukavaan tuoliin uppoutumista. Kaikkien kehot eivät istu samoihin tuoleihin yhtä mukavasti. Itsensä mukavaksi tunteminen tarkoittaa helppoutta olla ympäristössään niin, ettei erota missä oma keho loppuu ja maailma alkaa. (Ahmed 2014, 148.) Vastaajillemme aktivistiyhteisö vaikuttaa tarjoavan helpotusta hetero- ja cisnormatiivisen maailman aiheuttamista epämukavuuden tunteista. Kanssa-aktivistien seurassa vastaajat tuntevat itsensä mukavaksi, sillä he pystyvät uppoutumaan ympäristöönsä tuntematta huomattavaa eroa itsensä ja muiden välillä. Kuten Ahmed toteaa, queer mielihyvä tuo helppoutta sosiaalisessa tilassa olemiseen ja ilmentää yhteenkuuluvuuden toteutumista (Ahmed 2014, 165).

Aktivisteille yhteenkuuluvuuden tunnetta voivat rakentaa moninaiset asiat. Merkittävä rooli yhteenkuuluvuuden tunteissa on myös kahdessa edellä

esitetyssä sitaatissa mainitulla solidaarisuudella, joka syntyy yhteisten arvojen jakamisesta. Kysyttäessä aktivismiin osallistumiseen vaikuttavia seikkoja useat vastaajat mainitsivat sekä oman vähemmistöidentiteettinsä että liberaalin arvopohjansa, maailmankatsomuksensa ja halun toimia yhdenvertaisemman yhteiskunnan puolesta. Samankaltaisten arvojen, tavoitteiden ja näkemysten jakaminen voi auttaa luomaan läheisiä suhteita. Aktivismi toi queer- ja transihmisille myös jotakin sellaista, mitä ei välttämättä koettu yhtä vahvasti muissa elämän yhteisöissä: kokemuksen jaetusta identiteetistä ja arvoista sekä yhteisestä taistelusta yhdenvertaisuuden puolesta ja epäoikeudenmukaisuutta vastaan.

Yhteenkuuluvuutta teoretisoineen Probynin (1996, 13–14) mukaan yhteenkuuluvuuden kaipuuta aktivoi kokemus yhteenkuuluvuuden ulkopuolelle jäämisestä. Tätä voidaan suhteuttaa Ahmedin (2014) kuvaamaan epämukavuuden tunteeseen, joka aiheuttaa ristiriitaa, negatiivisia affekteja ja kokemuksen väärässä paikassa olemisesta. Yhteiskunnan ja ympäristön normatiivisuuden aiheuttamat turhautumisen tunteet esimerkiksi sivuutetuksi tulemisesta ja vaikuttamisen mahdollisuuksien kapeudesta (vrt. Heimonen ja Pantti 2025) sekä kaipuu yhteenkuuluvuuteen ohjaa yksilöitä kohti toimintaa, liikettä ja osallistumista yhteiskunnalliseen muutokseen. Se voi siis aktivoida ihmisiä ja luoda uusia yhteisöjä. Probynin (1996, 9) tavoin ajatella, että yhteenkuuluvuuden kaipuu on tunne, jolla on ”valtava poliittinen potentiaali”. Voidaankin ajatella, että yhteisön kaipuu osaltaan veti queer- ja transihmisiä aktivismin pariin.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuulumattomia liittolaisia oma seksuaalisuus tai sukupuoli-identiteetti eivät aja aktivismiin samalla tavalla kuin queer- ja transihmisiä. Liittolaisiakin kuitenkin löytyy aktivismista ja tapahtumista. Aineistomme liittolaisia motivoi queer- ja transaktivismiin yhteneväiset liberaalit arvot ja maailmankatsomus muiden aktivistien kanssa. Heitä aktivoi näkemys ihmisistä yhdenvertaisina ja ärtymys

yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuudesta sekä muiden oikeuksia sortavista rakenteista ja toimista. Hemmingsiä (2012) mukaillen tätä voidaan käsitteellistää edellä kuvatun ristiriidan ja refleksiivisen tunnistamisen synnyttämäksi affektiiviseksi solidaarisuudeksi. Liittolaiset siis yhtäältä tunnistavat oman positionsa ja toisaalta ymmärtävät queer- ja transaktivismiin tavoitteet yhteiskunnan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden parantamisesta. Tässä olennaista on tunteiden käynnistämä halu muuttaa asioita. Aktivisteja yhdistävät samankaltaiset arvopohjat, yhteiskunnalliset huolenaiheet sekä yhdessä asian hyväksi toimiminen. Nämä kaikki luovat yhteisöä, jonka side ylittää vähemmistöidentiteetin rajat.

Aktivistiyhteisö tuo mukanaan iloa ja riemua, uusia ystävyksiä ja yhteenkuuluvuutta sekä tukea vaikeina aikoina. Yhteisö antaa voimavaroja, toimii vertaistukena, auttaa jakamaan vastuuta sekä kantamaan eteenpäin silloin, kun voimavarat ovat lopussa. Kysyttäessä, onko aktivismiin saanut tukea, eräs vastaaja kuvailee saamaansa tukea näin:

Yhteisöltä. Keskustelua, mahdollisuutta puhua vaikeista aiheista turvallisesti, mahdollisuus olla vähän rikki koska helposti aktivistit ajavat itsensä piippuun ja joutuvat luopumaan aktivismista. (Vastaaja 7: nonbinary, muunsukupuolinen; queer; 25–34)

Yhteisöllä ja yhteisöllisyydellä on potentiaalia toimia aktivistien tukipilarina, joka auttaa jatkamaan tärkeää työtä uupumuksenkin keskellä.

Kyselyvastaukset havainnollistavat hyvin yhteenkuuluvuuden teoretisoinnissa esitettyjä ajatuksia sen monitasaisuudesta ja kompleksisuudesta. Yhteenkuuluvuutta rakentavat jaetut identiteetit, kokemukset ja arvot, mutta myös käytännölliset ja materiaaliset todellisuudet, joissa yhteisöt kehkeytyvät yhteisen toiminnan lomassa (Ahmed ja Fortier 2003, 257; Yuval-Davis 2006, 202; Chin 2019, 724).

Aktivismiyhteisön haasteet ja hankalat tunteet

Kyselyvastauksista käy myös ilmi, että yhteisöllisyys on toisinaan toteutumaton ideaali. Aktivismiin sisältyvä yhteenkuuluvuuden tunne ei siis ole yksiselitteistä, eikä aktivismin ympärille aina muodostu yhteisöjä. Vastauksissa kerrottiin myös vaikeista tunteista, kuten yhteenkuuluvuuden ja solidaarisuuden puutteesta sekä yhteisöjen sisäisistä ristiriidoista ja epäluuloista.

Kaikki vastaajat eivät löytäneet aktivismin parista yhteisöä. Aktivismiin osallistumista saattoi alun alkaenkin rajoittaa se, ettei omassa tuttavapiirissä ollut muita aktivismista kiinnostuneita ihmisiä. Esimerkiksi mielenosoituksiin lähteminen yksin saattoi tuntua vaikealta. Näissä vastauksissa aktivismista kiinnostunut yhteisö tai ystäväpiiri oli siis jotakin, joka ideaalitapauksessa oli olemassa jo ennen aktivismiin ryhtymistä ja joka tuki aktivismiin mukaan lähtemistä. Jos tällaista ystäväpiiriä ei valmiiksi ollut, ei sitä aina löytynyt myöhemminkään. Osa vastaajista kertoikin kokevansa aktivismin yksinäiseksi puurtamiseksi, jossa yhteisöllisempää otetta olisi kaivattu:

Henkilökohtaisesti yksinäisyys [on kuormittanut aktivismissa], itselle on vaikeaa osallistua ilman jotain tuttua tukemassa, vaikka muuten haluaisin osallistua useammin. (Vastaaja 23: transmies; panseksuaali; 25–34)

Toivoisin enemmän verkostoitumista ja yhteistä tekemistä, aktivismi on aika yksinäistä puuhaa välillä. (Vastaaja 25: cisnainen; queer, lesbo; 25–34)

Välillä tuntuu, että sitä on täysin yksin aktivismin kanssa. Toivoisin, että voisimme verkostoitua ja ystävyystyä paremmin muiden aktivistien kanssa ja järjestää meille turvallisia tapahtumia. (Vastaaja 26: muunsukupuolinen; biseksuaali; 25–34)

Nämä vastaajat kokivat tekevänsä aktivismiaan liian yksin. Vaikka aktivismia tehdään usein ryhmissä tai järjestöissä, yksin tehtävä aktivismi on yleistynyt etenkin sosiaalisen median myötä. Suomalaista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia ajavaa kansalaistoimintaa tarkastellut Nina Järviö (2018, 9–10) toteaaakin, että merkittävä muutos 2000-luvun aktivistikentällä on järjestöistä irrallisen ja itsenäisen kansalaisvaikuttamisen lisääntyminen sekä uusien vaikuttamisväylien nouseminen perinteisen järjestötoiminnan rinnalle. Lisäksi on syytä huomioida, ettei ryhmätoiminta aina tuo mukanaan kaivattua yhteisöllisyyden kokemusta. Vastauksista kävi myös ilmi, että kaikki eivät edellä kuvattujen esimerkkien tavoin kaipaa yhteisöä aktivisminsa tekemiseen. Onkin hyvä pitää mielessä, että osalla ihmisistä ei ole yhteisön kaipuuta (Ahmed & Fortier 2002, 257). Tällöin aktivismin pariin ajavat muut seikat, kuten poliittinen halu muuttaa maailmaa.

Kyselyvastausten mukaan aktivistiyhteisöissä esiintyi myös sisäisiä ristiriitoja. Osa vastaajista kritisoi yhteisöissä esiintyvää aktivismin eri muotojen arvottamista toisia paremmiksi tai tärkeämmiksi. Ajan ja resurssien kerrottiin menevän liian usein siitä kiistelyyn, mikä on oikeanlaista tai vaikuttavinta aktivismia ja kuka sitä saa tehdä ja miten. Aktivismin muotojen oikeellisuudesta ja tehokkuudesta käytävä keskustelu kiinnittyy usein sosiaalisen median aktivismiin, joka on aktivismin muotona uudempi kuin esimerkiksi mielenosoituksiin tai järjestötoimintaan keskittyvä aktivismi. Sosiaalisen median aktivismia on vähätellen nimitetty ”klikktivismiksi” tai ”slaktivismiksi” (della Porta ja Pavan 2018). Kriitikoiden mukaan klikkaukset ja jaot sosiaalisessa mediassa eivät ole riittävän suuria tekoja ollakseen poliittista tai aktivistista toimintaa (ks. esim. Halupka 2018). Klikktivismi ei sisällä sisällön tuottamista eikä vaadi aktiivista osallistumista, minkä vuoksi se asetetaan digitaalisen aktivismin hierarkiassa alimmalle tasolle (George & Leidner 2019, 7). Suomalaisessa transaktivismissa sosiaalisen median hyödyntäminen on kuitenkin viime vuosina ollut

erityisen tärkeää esimerkiksi translain uudistamiseen tähdänneen Oikeus olla -kansalaisaloitekampanjan nimien keräämisen yhteydessä (Vähäpassi & Jaaksi 2025). Silti juuri someaktivismiin kohdistuvaa kritiikkiä tuotiin esiin myös kyselyvastauksissa:

Voimavaroja kuluttaa se, että aina silloin tällöin nousee asenteita ja hot takeja siitä, millaista on oikea ja riittävä aktivismi ja kuinka esimerkiksi someaktivismi ei ole oikeasti aktivismia. (Vastaaja 15: muunsukupuolinen; asexuaali; 18–24)

Monille vastaajista sosiaalisen median aktivismi on kuitenkin keskeinen tapa tehdä aktivismia. Digitaalinen aktivismi sisältää paljon eri tasoja, joista osa vaatii sisällöntuottamisen lisäksi teknisiä taitoja. Myös somepostauksista tykkäämisen ja informaation jakamisen kaltaiset ”pienet someteot” ovat merkittävässä roolissa someaktivismiin liittyvien tunteiden organisoimisessa (Jaaksi 2024; Vähäpassi & Jaaksi 2025, 30). Tutkimuksessa on osoitettu, että tykkääminen vahvistaa tunteita ja yhdistää verkossa ihmisiä, jotka jakavat samat tunteet (George & Leidner 2019, 15). Se on siis vaikuttavaa toimintaa. Esimerkiksi edellä mainittu translain uudistusta vaativa somekampanja aktivoi somessa toivon ja raivon tunteita, mikä sai ihmisiä osallistumaan jakamalla postauksia ja allekirjoittamalla kansalaisaloitteen mutta myös osallistumaan mielenosoitukseen sosiaalisen median ulkopuolella (Vähäpassi & Jaaksi 2025).

Toisaalta kyselymme vastauksissa tuotiin esiin, että sosiaalinen media on kuormittava ympäristö, sillä juuri siellä esiintyy aktivisteihin kohdistuvaa vihapuhetta yhteisön ulkopuolelta (vrt. Ștefăniță ja Buf 2021; Kosonen ja Nousiainen 2024) sekä yhteisön sisältä kumpuavaa ”toisten työn virheiden julkista osoittelua”, kuten eräs vastaajista kuvaa:

Myös oma yhteisö voi olla kuormittava, sekä muut aktivistit. Etenkin jotkut yksilöt, joiden oma aktivismi koostuu somesta ja siellä toisten

työn virheiden julkisesta osoittelusta. Se nostaa kynnystä tehdä julkisesti yhtään mitään, sillä yksinkertaisten, ihmisiä tavoittavien viestien pitäisi myös olla äärettömän monisävyisiä, huomioida jokainen mahdollinen ryhmä oikeasta näkökulmasta ja olla tarpeeksi akateeminen, mutta ei kuitenkaan jotta olisi saavutettava. (Vastaaja 27: cismainen, Fluid; lesbo, queer; 25–34)

Queer- ja transaktivistit vaativat toistensa aktivismilta paljon. Joskus vaatimukset ovat ristiriitaisia, kuten toive aktivismin riittävästä ”akateemisuudesta”, mutta myös akateemisuuden välttämisestä saavutettavuuden nimissä. Sisäisiin ristiriitoihin jumiutuminen nähtiin kyselyvastauksissa queer- ja transaktivistiyhteisöjen haasteena. Keskinäisen riitelyn sijaan aktivistiyhteisöiltä toivottiin vastauksissa solidaarisuutta ja kollektiivisia tavoitteita:

We probably shouldn't fight either each other in the queer community so much. The community has kind of splitter into different small communities who can't work with each other. (Vastaaja 17: Transmasc he/they; homo; 25–34)

Vähemmistöryhmien taistelu oikeuksista on yhteenkietoutunutta, eikä kaikkien oikeuksia voi ajaa ilman laajamittaista yhteistyötä. (Vastaaja 27: cismainen, Fluid; lesbo, queer; 25–34)

Ristiriitoja aktivismiyhteisöihin tuovat siis erilaiset tavoitteet ja toimintatavat sekä erimielisyydet siitä, keiden asiaa tulee kulloinkin ajaa (ks. Gould 2009). Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohtaamat yhteiskunnalliset epäkohdat ovat osin erilaiset, ja tällöin aktivistien rajallisten resurssien kohdentaminen tiettyyn ryhmään ja epäkohtaan voi olla toiselta ryhmältä ja epäkohdalta pois (van der Ros ja Motmans 2015). Toisaalta myös mediahuomio voi rajata sitä, mihin ryhmään kohdistuva aktivismi saa yhteiskunnassa eniten näkyvyyttä. Suomessa esimerkiksi translakiu-

distusta tavoitteleva aktivismi jäi pitkään avioliittolakiuudistusta tavoitellutta Tahdon2013-kampanjaa vähemmälle huomiolle, vaikka muutoksia ajettiin osin samanaikaisesti (Järviö 2018, 167–168). Nämä seikat ovat omiaan lisäämään aktivistiyhteisöjen sisäisiä ristiriitoja.

Kiistoja syntyy myös silloin kun aktivismin tielle tulevat henkilökohtaiset tunteet, jotka horjuttavat aktivismin tavoitteiden toteutumista:

Erimielisyydet aktivistien välillä ja se, että ratkaisuja sanelevat henkilökohtaiset tunteet, ei yhteisön etu. (Vastaaja 22: transnainen; biseksuaali, lesbo, panseksuaali; 65–74)

Vaikka ryhmä olisi samaa mieltä lopputuloksesta tavasta sinne pääsyyn kaikki ovat eri mieltä. Lisäksi ryhmässä herkästi ajaututaan eriarvoisiin asemiin ja vähätellään toisten panosta, koska henkilöt eivät ole ”tarpeeksi” jotain, mitä tahansa. Oman kilven kiillottaminen ja ”mä oon parempi aktivisti kuin sä” ajavat tavoitteen yli. (Vastaaja 30: muunsukupuolinen; queer; 35–44)

Aktivismi on luonteeltaan affektiivista, ja kun sitä motivoi omalle identiteetille ja olemassaololle merkitykselliset asiat, on ymmärrettävää, että tunteet voivat leiskua ja aiheuttaa yhteen törmäyksiä (Alasuutari ym. 2025, 21–22; ks. myös Gould 2009). Vaikka yllä olevissa sitaateissa nostetaan esiin huoli siitä, että yhteisön etu hukkuu aktivistien sisäiseen riiteltyyn, on sisäisillä erimielisyyksillä ollut historian saatossa myös produktiivinen puoli: se on voinut mahdollistaa uudenlaisen aktivismin synnyn. Aktivistiryhmien tai -järjestöjen hajoaminen ja uusien perustaminen sisäisten erimielisyyksien vuoksi ei ole tavaton tai historiaton ilmiö (Alasuutari ym. 2025, 14–15; Mustola 2007, 33–34). Kotimaisena esimerkkinä tästä voidaan nostaa esiin Setan perustaminen vuonna 1974 sellaisten aktivistien toimesta, jotka olivat pettyneitä ja tyytymättömiä 1968 perustetun keskustelukerho Psyken toimintaan ja periaatteisiin. Setan sisälläkin riideltiin

järjestön alkuvuosikymmeninä siitä, missä ja millä tavalla aktivismia oli sopivaa tehdä. (Koskinen 2024a; 2024b.) Myös vuonna 2020 perustetun Trans ry:n kohdalla oli kyse siitä, että aiemmin Trasek ry:ssä toimineet henkilöt perustivat uuden, omia aktivistisia tavoitteitaan ja toimintatapojaan paremmin palvelevan yhdistyksen (Kehräjä 2020; Trasek n.d.). Parhaassa tapauksessa erimielisyys ei siis ole vain toimintaa hankaloittavaa tai hajottavaa, vaan avaa myös uusia ovia. Toisaalta, kuten Gould (2009, 329–330) muistuttaa, aktivistiliikkeiden sisäiset ristiriidat voivat vaikuttaa aktivisteihin tunnetasolla niin haavoittavasti, että solidaarisuus murenee ja aktivismi päättyy. Näin on etenkin silloin, jos hankalia tunteita ja negatiivisia affekteja ei suvaita tai voida käsitellä ryhmien sisällä (vrt. Malatino 2021, 837–840).

Kyselyaineistomme mukaan vaikeita tunteita herätti aktivismin erilaisten toimintatapojen ja tavoitteiden lisäksi myös henkilökohtaiset kokemukset erilaisuudesta suhteessa muihin aktivisteihin. Vaikka ihannetilanteessa eroihin liittyvät epämiellyttävät tunteet ja affektit johtavat tuottavaan solidaarisuuteen (Gould 2009; Hemmings 2012), erilaisuus saattaa myös vähentää yhteenkuuluvuuden tunnetta aktivistiyhteisöissä. Näin raportoivat esimerkiksi ulospäin heterosuhteilta näyttävissä suhteissa elävät bi- ja panseksuaalit sekä transaktivismia tekevät cissukupuoliset liittolaiset.

Koen ulkopuolisuuden tunnetta omassa yhteisössäni kun ulkopuolelta näytän elävän perusheteroparisuhde-elämää. (Vastaaja 2: muunsukupuolinen; panseksuaali; 45–54)

Olen kaiken lisäksi cis-nainen, niin en tiedä onko tämä minun paikani näkyä ja kuulua isosti. (Vastaaja 11: cisnainen; panseksuaali; 25–34)

Aiemman tutkimuksen mukaan bi- ja panseksuaaleihin voi kohdistua sateenkaariyhteisön sisäistä epäluuloa ja syrjintää tai syytöksiä heteroe-

tuoukudesta hyötymisestä. Tämä voi vaikeuttaa bi- ja panseksuaalien yhteisöllisyyden kokemista aktivistiyhteisöissä ja johtaa esimerkiksi oman identiteetin salaamiseen ja vähemmistöstressin lisääntymiseen. (Tavarez 2024). Lisäksi aiemmassa tutkimuksessa on havaittu, että myös heteroseksuaaliin ja cissukupuolisiin liittolaisiin voi kohdistua queer- ja transaktivistiyhteisöjen sisäistä epäluuloa. Liittolaisten ymmärrykseen, asiantuntemukseen tai motivaatioon ei luoteta, mikä voi johtaa liittolaisten ulkopuolisuuden kokemuksiin aktivismin kentällä. (Duhigg et al. 2010; Jones et al. 2022.) Cisheteroiden liittolaisten saatetaan nähdä olevan osittain vastuussa queer- ja transihmisten alistetusta asemasta, minkä vuoksi heidän aktivisminsa määrittyy ennemmin pakolliseksi korjaavaksi toimenpiteeksi kuin positiiviseksi tueksi. Näistä lähtökohdista liittolaisia voi olla hankala integroida osaksi yhteisöä ja yhteisöllistä tekemistä. Toisaalta Nicole K. Jones ja kumppanit (2022) huomauttavat, että valtaväestöön kuuluvat voivat ajatella liittolaisten sanan painavan julkisessa keskustelussa vähemmistöjen sanaa enemmän, mikä tekee heidät aktivismin kannalta tärkeiksi. Lisäksi heillä voi olla enemmän tunnetason kapasiteettia tehdä aktivismia, kun aktivismin teemat eivät kohdistu heihin henkilökohtaisesti. Liittolaisten tuen ja aktivismin laajentaminen voikin olla keskeistä monien yhteiskunnallisten liikkeiden selviytymiselle (Rucht 2004, 197).

Epäilyä liittolaisia kohtaan esiintyy hieman myös kyselymme queer- ja transvastaajien vastauksissa. Eräs vastaaja kuvailee, kuinka liittolaisten aktivismi on myös osin kuormittavaa, sillä heidän puolestaan on tehtävä myönnytyksiä, jotta heidät saadaan pidettyä mukana:

[...] tuen puute, yksinäisyys, liittolaisten puute tai heidän pidättäytyminen asioiden ajamisesta koska omat edut, liittolaisten huonon ja tuhoavan käytöksen hyssyttely koska parempi et he ajaa edes osaa asioista/on joskus tukena.](Vastaaja 50: queer (en määrittele); Queer (siinä mielessä etten määrittele); 35–44)

Kysymys liittolaisten osallisuudesta queer- ja transaktivismiin ja aktivis-
miyhteisöihin on kuitenkin monimutkainen, sillä toisaalta liittolaiset ym-
märrettiin kyselyvastauksissa myös tärkeinä aktivismin toimijoina. Cishe-
terojen liittolaisten toivottiin käyttävän etuoikeutettua asemaa hyväkseen
queer- ja transihmisten oikeuksien ajamisessa. Tätä toivottiin etenkin siksi,
että aktivismin kuormitus on cisihmisille ja heteroille vähäisempää kuin
queer- ja/tai transihmisille. Queer- ja transihmisiä omien ihmisoikeuksien
ajaminen kuormittaa usein enemmän juuri henkilökohtaisuuden ja vähem-
mistöstressin vuoksi. Eräs vastaaja kertoi, kuinka jo pelkkä ”kaapista ulkona
eläminen” on raskasta. Lisäksi jatkuva ja näkyvä aktivismin tekeminen voi
pahimmissa tapauksissa altistaa väkivallalle ja uhkailulle.

Queer - ja transaktivismia pitäisi harjoittaa muutkin kuin itse Queer
ja transihmiset. Joskus meillä loppuu voimavarat, sillä joudutaan
puolustella itseämme ja olemassaoloamme joka ikinen päivä. (Vas-
taaja 12: muunsukupuolinen, Genderfluid; queer. 18–24)

Kuten tässä osiossa olemme osoittaneet, aktivismiyhteisöt eivät siis synny
tai säily itsestään, eivätkä kaikki löydä aktivismin parista yhteisöä. Akti-
vistiyhteisöissä esiintyy monenlaisia sisäisiä haasteita, jotka voivat tehdä
aktivismista kuormittavaa. Yhteisöön kuuluminen voi kuluttaa esimerkiksi
stressin, kiistojen, kuulumattomuuden ja riittämättömyyden tunteiden,
kohdatun epäluulon ja aktivistien erilaisten roolien ja tavoitteiden vuoksi.
Seuraavassa osiossa analysoimme, kuinka näitä haasteita voidaan ylittää ja
kuinka yhteisöjen rakentamista voidaan tukea.

Yhteisön rakentaminen queer- ja transaktivismissa

Kyselyvastaukset havainnollistavat, että yhteisön ylläpitäminen vaatii
työtä ja jatkuvaa neuvottelua. Yksi vastaajista, jolla on kokemusta kan-
sainvälisestä aktivismista sekä aktivismista muualla kuin Suomessa,

näkee yhteisön rakentamiseen ja sen ylläpitämisen liittyvät hankaluudet
erityisesti suomalaisiksi piirteeksi: ”As a foreigner in Finland it really feels
like Finnish people are lonely but they don’t know how to build or main-
tain community”. (Vastaaja 5: muunsukupuolinen; biseksuaali, queer;
25–34). Kyselyvastausten kokonaisuudessa sekä tarkastellessa Suomessa
tapahtuvan queer- ja transaktivismiin moninaisia muotoja, ajatus siitä,
etteivät suomalaiset osaa rakentaa yhteisöä, ei välttämättä pidä paikkaan-
sa. Yhteisön ylläpitämiseen liittyvä huomio on silti pohtimisen arvoinen.
Kaikilla ruohonjuuriaktivisteilla ei ole tarpeeksi tietoa, saati kokemusta
siitä, miten yhteisöä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta voidaan ylläpitää.
Ihanteellinen yhteisö, joka toimisi kaikkien toiveiden mukaisesti, on aina
jossakin määrin saavuttamatonta. Siinä mielessä yhteisö on paikka, jota
eletään yhteisön kaipuun kautta myös silloin, kun ollaan jo osa yhteisöä;
yhteisö ei siis välttämättä täytä siihen kohdistettua kaipuuta. (Ahmed ja
Fortier 2003, 257.)

Kuten edellä kuvatuissa haasteissa on tullut esille, kaikilla ei ole aktivistiver-
kostoa. Vastauksista käy epäsuorasti ilmi, että osa on myös tietoisia kentän
pirstaleisuudesta. Pienessä järjestössä toimiva aktivisti toivoi yhteistyötä
muiden järjestöjen kanssa: ”Toivoisin yhteisiä keskusteluita muiden järjes-
töjen kanssa, myös sellaisten, jotka eivät tee (yksistään) transaktivismia”
(Vastaaja 1: cismainen; biseksuaali; 45–54). Pienessä, muutaman ihmisen
ryhmissä yhteisön ylläpitämiseen liittyy omat haasteensa. Suomessa akti-
vistien kenttä vaikuttaa vastausten perusteella olevan pirstoutunut sikäli,
että kaikki ruohonjuuritason toimijat eivät välttämättä hahmota koko-
naiskuvaa tai yhteisön rakentamisen merkitystä osana laajempaa liikettä.

Yksinäisyyttä siitä, että toimijoita on niin vähän. Että kenttä on niin
pieni, että sen olemassaololle joskus jopa naureskellaan. (Vastaaja
43: muunsukupuolinen; Panromanttinen, demiseksuaali; 25–34)

Tämä on tavallista, sillä yhteiskunnalliset liikkeet ovat ylipäänsä monimutkaisia kokonaisuuksia, jotka muodostuvat erilaisista verkostoista ja ryhmistä (Rucht 2004, 197).

Vastauksista on havaittavissa, että ne, jotka ovat mukana monenlaisessa aktivismissa, etenkin järjestöaktivismissa ja kansainvälisissä verkostoissa, ymmärtävät yhteisön rakentamisen ja ylläpitämisen merkityksen.

Olen saanut tukea Euroopan tasolla toimivilta poliittisilta puolueilta ja aktivistijärjestöiltä, jotka kouluttavat ja verkostoivat aktivisteja. Suomessa en ole samanlaisiin verkostoihin törmännyt, myös yhteisöllisyys on parempaa Euroopan tasolla. (Vastaaja 8: muunsukupuolinen; lesbo, queer; 18–24)

Sujuva yhteistyö vaatii avoimuutta ja kykyä kommunikoida esimerkiksi omista rajoista: ”I’ve discussed limits and boundaries with colleagues and especially with people I’ve trained in the field” (Vastaaja 14: transmies; biseksuaali, panseksuaali, queer; 25–34). Eräs vastaaja kertoi, miten omaa aktivismia tukevat ihmiset, joiden kanssa yhteistyö sujuu ja joille ”voi olla rehellinen siitä, jos jollakin hetkellä ei ole voimavaroja” (Vastaaja 21: ei-binääri; homo, queer; 25–34).

Yhteisön rakentamiseen ja ylläpitämiseen liittyviä ongelmia mainittiin kaiken kaikkiaan kuitenkin vähemmän verrattuna kokemuksiin onnistumisista. Nämä vastaukset tarjoavat ratkaisuehdotuksia ja pohtivat monipuolisesti yhteisöä ylläpitäviä käytäntöjä. Näiden vastausten joukossa tyypillisiä – ja yhteisön ylläpitämisen kannalta keskeisiä – hyviä käytäntöjä ovat esimerkiksi keskustelut jaksamisesta, vaikeista kokemuksista ja harmittamaan jääneistä asioista sekä voimavaroista.

Keskustellaan paljon jaksamisesta ja voimavaroista. Olen kokenut riittävänä tukena sen, että asioita tehdään yhteisesti eikä yksin, jolloin myöskään vaikeiden tunteiden ja kokemusten, tai jaksamis-

ongelmien, kanssa ei jää yksin. Toisaalta myös yksin jaksaa tehdä asioita, jos on olemassa yhteisö, johon voi tarvittaessa tukeutua. (Vastaaja 21: ei-binääri; homo, queer; 25–34)

Well reaching out to people irl or online or o different messaging apps, bringing them together. And then figuring out what people are good at and then using everyone’s talent to put together the strongest and most tactical resistance we can. (Vastaaja 17: Transmasc he/they; homo; 25–34)

Ilahdun yhteistyöstä ja siitä saatavasta voimasta ja tuesta, ei tarvitse olla yksin. Saa jakaa harmistusta muiden kanssa ja mennä eteenpäin, kun asiat on käsitelty. (Vastaaja 43: muunsukupuolinen; Panromanttinen, demiseksuaali; 25–34)

Lisäksi yhteisön rakentaminen vaatii yhteisön moninaisuuden ja vahvuuksien tiedostamista sekä niiden valjastamista toimivaan yhteistyöhön.

Kuten edellä on todettu, liittolaiset ovat tärkeä osa aktivismia, ja heidän merkityksensä voi todentua yhteisössä erilaisissa rooleissa. Liittolaisilla voikin olla aktivismiyhteisössä merkittävä rooli queer- ja transihmisten tukijoina. Heidät nähtiin aktivistiyhteisön voimavarana, jotka muiden uupuessa pystyvät pitämään ääntä ja kantamaan väsyneitä.

I am proud to stand next to my siblings, brothers and sisters whilst our allies push us forward. (Vastaaja 39: Genderfluid; queer; 18–24)

Aktivistit ovat väsyneitä. Tukea ja myös rahaa tarvittaisiin enemmän liittolaisilta. (Vastaaja 25: cisnainen; queer, lesbo; 25–34)

Queeraktivismi tarvitsee resursseja ja liittolaisuutta yhteiskunnallisten muutosten aikaansaamiseksi. (Vastaaja 24: mies & queer; homo, kinky, queer; 35–44.)

Liittolaisten roolin katsottiin hyödyttävän yhteisön ylläpitoa muistakin näkökulmista. Vastauksissa korostuu vertaistuen keskeinen merkitys yhteisöllisyyden rakentamisessa. Eräs vastaajista toi esiin, kuinka vertaistuen tarjoaminen saattaa avata omia vanhoja haavoja ja olla erityisen kuluttavaa. Liittolaiset voisivatkin toimia kuuntelevina korvina. Heidän asemansa kanssa-aktivisteina onkin erityinen: he jakavat aktivismin taakkaa ja voivat samalla toimia kuuntelijoina ja merkittävänä osana aktivistien tukiverkostoa. Kuunteleminen sekä erojen tunnistaminen ja arvostaminen ovat keskeinen tunnusmerkki identiteettierot ylittävässä solidaarisuudessa (Nikunen 2019, 25; Hemmings 2012).

Vaikka liittolaiset eivät aina ole aktiivisesti mukana toiminnan organisoinnissa tai sisällöntuottajina, heidän julkinen toimintansa queer- ja transaktivismin tukijoina kannustaa ja antaa aktivisteille toivoa:

Sateenkaariaktivismissa laajempi hyväksyntä tuntuu todella hyvältä. Esimerkiksi yhteistyö seurakunnan kanssa tai queerpositiiviset mielipidekirjoitukset paikallislehdissä ovat tuntuneet todella hyvältä [...] (Vastaaja 51: cisnainen; lesbo; 18–24)

On myös palkitsevaa nähdä, miten oma aktivismi saa muita mukaan. On ollut upeaa järjestää mielenosoituksia, joihin on osallistunut satoja ihmisiä, ja mahtavaa tehdä ihmisoikeustyötä järjestössä, jonka toiminta ja olemassaolo kiinnostaa niin omaa yhteisöä kuin liittolaisia, ja jolle eri tahot haluavat osoittaa tukensa. (Vastaaja 4: muunsukupuolinen; queer; 25–34)

Aktivistiyhteisön jäsenten erilaisten asemien ja toimintamahdollisuuksien tunnistaminen positiivisena voimavarana rakentaa yhteisöllisyyden tunnetta. Aktivistiyhteisöt ovat jatkuvassa muutoksessa olevia verkostoja, joissa toisten tukeminen ja solidaarisuuden tunne on tärkeitä niiden toiminnan jatkuvuuden kannalta. Hemmings (2012) näkee affektiivisen

solidaarisuuden välttämättömänä feministiselle muutospolitiikalle. Affektiivinen solidaarisuus ei perustu jaettuun identiteettiin tai empatiaan eli kykyyn ymmärtää toisten tunteita. Sen sijaan se voi kummuta *affektiivisen dissonanssin* kokemuksesta (Hemmings 2012, 154). Tämä tarkoittaa toisen eriarvoisen aseman tai eriarvoistavien rakenteiden tiedostamista ja tähän tiedostamiseen liittyvien epä mukavuuden tunteiden valjastamista muutoshaluun. Muutospolitiikkaa ajaville yhteisöille, kuten queer- ja transaktivisteille, affektiivisen solidaarisuuden ymmärtäminen ja kytkeminen osaksi yhteisön rakentamista luo kestävämpää yhteisöä.

Affektiivisen solidaarisuuden periaatteet voivat auttaa integroimaan myös liittolaiset aktiivisemmin mukaan toimintaan sekä laajentamaan ihmisten kokemusta hyväksytyksi tulemisesta aktivistiyhteisössä omana itsenään, omalla panoksellaan. Solidaarisuuden luominen toisiin aktivisteihin myös silloin, kun heidän asemansa ja tapansa tehdä aktivismia eroavat omista, voi olla tärkeää yhteisöllisyyden rakentamisessa ja ylläpitämisessä. Tämä vaatii yhteisöltä kykyä tuoda yhteen erilaisia näkökulmia, sietää epä mukavia tunteita, ymmärtää syvemmin tunteiden merkitystä pyrkimyksissä muutokseen sekä tunnistaa erojen ja valtasuhteiden vaikutukset pyrkimättä ratkaisemaan niitä lopullisesti (vrt. Hemmings 2012, 153, 155–156; Raha ja van der Drift 2024, 34–35).

Yhteisön rakentaminen ja ylläpitäminen vaatii tietoista työtä ja yhteisön dynaamisen luonteen tunnistamista. Yhteisöä ja yhteistyön sujuvuutta voidaan tukea eri tavoin. Aineiston pohjalta ehdotamme, että tärkeää on esimerkiksi vapaamuotoinen keskustelu, kuuntelu ja kuulumisten vaihto, joka luo turvallista ilmapiiriä dialogisuudelle. Hyvät keskustelut muiden aktivistien kanssa nousivat useasti aineistossa esiin aktivismissa ilahduttavina asioina ja tuen lähteinä. Yhteisöllisyyttä edistää myös hauska yhdessä olo ja tekeminen. Taide- ja kulttuurialoilla toimivat aktivistit kertoivat saavansa voimavaroja ja kokevansa yhteisöllisyyden

vahvana luovassa toiminnassa ja kulttuuritapahtumissa (ks. myös Kähkönen 2025). Queer-aktivismiin historiassa yhteisön organisoitumiseen on kuulunut leikkisyys, luovuus, karnevalistisuus ja erilaiset performanssit niin mielenosoituksissa kuin niiden ulkopuolella (ks. esim. Shepard 2009; Wilcox 2018). Ilon ja inspiraation nostattaminen leikillisyyden avulla on toiminut myös pyrkimyksissä houkutella uusia ihmisiä mukaan (Shepard 2009, 269). Samalla yhteisön ylläpitämistä tukee yhteisössä toimivien aktivistien erojen, vahvuuksien ja toimintamahdollisuuksien tunnistaminen affektiivisen solidaarisuuden näkökulmasta.

Yhteenvedo: Yhteisön haasteista affektiiviseen solidaarisuuteen

Artikkelimme pohtii kyselyaineiston pohjalta, millaisia merkityksiä ja tunteita yhteisöön kiinnittyy queer- ja transaktivismissa kotimaisessa kontekstissa. Aineisto osoittaa, että yhteisön rakentamiseen liittyy monimutkaisia tunteita, jotka koskevat yhteenkuuluvuutta, aktivismin eri muotojen arvottamista, aktivistien erilaisia tavoitteita sekä aktivismiyhteisöjen monimuotoisuutta. Yhteisön rakentamisen osalta kyselyvastauksissa toistui yhtäältä ajatus yksin tehtävästä aktivismista ja aktivismikentän pirstaleisuudesta, toisaalta kaipuu laajempiin verkostoihin. Nämä havainnot syventävät aiempaa kotimaista queer- ja transaktivismiin tutkimusta tuomalla esiin aktivismiyhteisön ja siihen kiinnittyvien tunteiden monimutkaisuutta. Hyödyntämällä tutkimusta affektien merkityksestä aktivismissa ja solidaarisuuden syntymisessä olemme tuoneet uusia näkökulmia yhteisöön kiinnittyvien tunteiden potentiaalista ja valjastamisesta kestävämmän yhteisön rakentamiseksi kotimaisessa nykyaktivismissä.

Yhteisö ei aina ole helposti löydettävissä tai rakennettavissa, eivätkä kaikki edes kaipaa sitä. Aktivistiyhteisön olemassaolo ja yhteisöllisyyden tunne kuitenkin tuovat aktivisteille tukea, merkityksellisiä suhteita ja voimia

toiminnan jatkamiseen, mikä mahdollistaa yhteiskunnallisen muutoksen ja kehityksen edistämisen. Yksikään queer- tai transaktivisti ei ole toiminnassaan loppujen lopuksi täysin yksin, vaan osa laajaa muutosvoimaista verkostoa, jossa pienilläkin teoilla on merkitystä. Aineistossa toistuu toive liittolaisten osallistumisesta aktivismiin. Tämä vaatii sitä, että liittolaiset tunnistetaan aktiivisemmin yhteisön jäseniksi. Nykyhetken verkostojen lisäksi on hyvä muistaa myös queer- ja transaktivismiin pitkä historia ja erilaiset perinteet, joista voi etsiä erilaisia tapoja ylläpitää yhteisöä ja aktivistien voimavaroja sekä sitouttaa liittolaisia mukaan aktivismiin.

Tietoinen yhteisön rakentaminen ja vaaliminen tukee merkittävästi ryhmän mahdollisuuksia toimia (Ricketts 2012, 262). Avainasemassa on se, että ymmärretään *yhteenkuuluvuuden monimutkaisuus*. Inklusiivisen, osallistaviin toimintatapoihin sitoutuvan yhteisön rakentaminen vaatii suunnittelua ja avoimuutta yhteisön sisäisille eroille ja ristiriidoille. Ristiriitojen syntymistä ei voi välttää, mutta tarvitaan myös tietoa siitä, miten niitä voi käsitellä. Vaikeuksia ei tule aina tulkita yksioikoisesti yhteisön epäonnistumisena. Sen sijaan ne tulisi huomioida osana kritiikkiä, johon voi liittyä yhteisön nimissä harjoitettavaa haitallista määrittelyä, häivyttämistä tai arvottamista. Vastalääke erimielisyyksiin on pitkäjänteinen sitoutuminen yhteisön ylläpitämiseen sekä sen tiedostaminen, että yhteisö muotoutuu koko ajan uudestaan.

Hemmingsin (2012) ajatusta affektiivisesta solidaarisuudesta mukaillen esitämme, että solidaarisuus on välttämätön osa jatkuvasti dynaamisesti muuttuvien muutospoliittisten yhteisöjen kestävyyttä. Kyselyvastauksissa korostetaan yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden tunteita voimavaroina aktivismin jatkamisessa, mutta tunnistettiin myös, ettei toimiva yhteisö ole itsestäänselvyys. Affektiivinen solidaarisuus voi antaa työkaluja rakentaa yhteenkuuluvuuden tunnetta eroavaisuuksista huolimatta. Hemmingsin (2012) ajatuksia seuraten solidaarisuuden ei tarvitse lähteä muiden

kokemusten täydestä ymmärtämisestä tai jaetusta identiteetistä, vaan affektiivisesta vaikuttavuudesta ja halusta muutokseen. Avoimet keskustelut, neuvottelut ja toisten aktivistien toimintaan kohdistuva rakentava kritiikki solidaarisuuteen yhdistettynä ylläpitävät toimivaa, alati kehittyvää ja muutokseen tähtäävää aktivistiyhteisöä. Myös negatiiviset affektit ja vahvat tunteet ovat tuottavia, mikäli niiden perimmäisiä syitä ja merkityksiä pystytään tunnistamaan ja käsittelemään.

Aktivistien yhteisöllisyyden rakentamisessa järjestöillä on edelleen keskeinen rooli. Järjestöjen tuki ja työ auttaa rakentamaan laajempia verkostoja, joka saattaa yhteen aktivisteja ympäri Suomen pirstoutuneella aktivistikentällä. Tämä on toive, joka tuli esiin kyselyvastauksissa. Yksi tulevaisuuden haaste on miettiä tapoja, joilla järjestöt voivat vastata näihin toiveisiin. Aloitteita ja ideointia verkostojen ja yhteisöllisyyden tukemiseksi olisi hyvä tehdä yhteistyössä niin aktivistien, kansalaisvaikuttamistyötä tekevien työntekijöiden kuin tutkijoiden kanssa.

Laadullinen kyselymme tavoitti lyhyessä ajassa laajahkon joukon queer- ja transaktivisteja, jotka olivat osallistuneet aktivismiin monipuolisesti eri puolilla Suomea. Jos tutkimus olisi toteutettu haastattelumuodossa, olisimme voineet esittää osallistujille tarkentavia kysymyksiä ja pureutua syvällisemmin haastattelutilanteissa esiin nouseviin aiheisiin. Katsomme kuitenkin, että kyselyn avulla tavoitimme haastattelututkimusta laajemman vastaajajoukon ja saimme siten aktivistien näkökannoista monipuolisemman kuvan. Tärkeää yhteisölle annettujen merkitysten ja tunnekuvausten tavoittamisessa oli se, että kysely oli nimenomaan laadullinen. Määrällisellä kyselylomakkeella emme olisi tavoittaneet yhtä monipuolisia ja perusteellisia vastauksia suomalaisilta queer- ja transaktivisteilta.

Analyysimme pohjalta on mahdollista nimetä suomalaisen queer- ja transaktivismikentän erityispiirteitä. Aiemmin vahvasti järjestövetoisen aktivismin rinnalle on noussut uusia aktivismin muotoja, kuten sosiaa-

lisen median aktivismi. Moninaistumisen kääntöpuolena on kuitenkin aktivismin eri muotojen arvottaminen, joka aiheuttaa aktivistien välille ristiriitoja. Sisäiset kiistat ja aktivismin negatiiviset affektit kuormittavat aktivisteja. Lisäksi liittolaiset eivät osallistu aktivismiin kovin aktiivisesti. Aktivistiryhmien ja -verkostojen monimuotoisuus eri puolilla Suomea luo omat haasteensa queer- ja transaktivimille. Pienemmissä kunnissa omaa aktivistiyhteisöä voi olla hankala löytää, eikä kaikilla ole välttämättä resursseja matkustaa syrjäisemmiltä seuduilta isompien kaupunkien tapahtumiin. Kaikilla toimijoilla ei ole kytköksiä muihin aktivistiryhmiin, eivätkä sosiaalisen median luomat verkostot yksin riitä. Hankaluuksien sijaan vastauksissa korostettiin kuitenkin aktivistiyhteisöjen positiivisia, yhteenkuuluvuutta vahvistavia puolia ja aktivismin palkitsevuutta. Avoimuus hankalista tunteista ja niiden aiheuttajista on kuitenkin arvokasta, sillä jos haasteita ei sanallisteta, ei niitä voida ratkaistakaan. Ehdotamme, että tuleva tutkimus pureutuu suomalaisen aktivismikentän erityispiirteisiin. Lisää tutkimusta tarvitaan etenkin aktivismiyhteisöjen ylläpitämisestä sekä liittolaisten roolista aktivismissa.

Lähteet

- Ahmed, Sara. 1999. "Home and Away: Narratives of Migration and Estrangement." *International Journal of Cultural Studies* 2 (3): 329–347.
- Ahmed, Sara. 2014. *The cultural politics of emotion*. Second edition. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Ahmed, Sara ja Anne-Marie Fortier. 2003. "Re-imagining Communities." *International Journal of Cultural Studies* 6 (3): 251–259.
- Alasuutari, Varpu. 2025. "Ulkopuolisuutta ja yhteenkuuluvuuden kaipuuta: Kristillisen queer-aktivismin historiaa." Teoksessa *Toivoa, vimmaa ja vastarintaa: kirjoituksia queer- ja transaktivismista*, toimittaneet Varpu Alasuutari, Lotta Kähkönen ja Tuula Juvonen, 219–234. Helsinki: Gaudeamus.

Alasuutari, Varpu, Lotta Kähkönen ja Tuula Juvonen. 2025. ”Johdanto: Queer- ja transaktivismi ennen ja nyt.” Teoksessa *Toivoa, vimmaa ja vastarintaa: kirjoituksia queer- ja transaktivismista*, toimittaneet Varpu Alasuutari, Lotta Kähkönen ja Tuula Juvonen, 7–25. Helsinki: Gaudeamus.

Armstrong, Elizabeth A. 2002. *Forging Gay Identities: Organizing Sexuality in San Francisco 1950-1994*. Chicago: University of Chicago Press.

Anderson, Benedict. 1983. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Lontoo: Verso.

Ayoub, Phillip M. ja David Paternotte. 2014. ”Challenging Borders, Imagining Europe: Transnational LGBT Activism in a New Europe.” Teoksessa *Border Politics: Social Movements, Collective Identities, and Globalization*, toimittaneet Nancy A. Naples ja Jennifer Bickham Mendez, 230–257. New York: New York University Press.

Billard, Thomas J. 2023. *Voices for Transgender Equality: Making Change in the Networked Publics Sphere*. Oxford: Oxford University Press.

Braidotti, Rosi. 2006. *Transpositions: On Nomadic Ethics*. Cambridge: Polity Press.

Braun, Virginia ja Victoria Clarke. 2008. ”Using thematic analysis in psychology.” *Qualitative Research in Psychology* 3 (2): 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>.

Butler, Judith. 2009. *Frames of War: When is Life Grievable?* Lontoo ja New York: Verso.

Chin, Clayton. 2019. The concept of belonging: Critical, normative and multicultural. *Ethnicities* 19 (5), 715–739. <https://doi.org/10.1177/1468796819827406>.

Conway, Daniel. 2022. ”Activism: Activist Identities beyond Social Movements.” Teoksessa *The Routledge Handbook of Social Change*, toimittaneet Richard Ballard ja Clive Barnett, 279–292. New York: Routledge.

della Porta, Donatella ja Elena Pavan. 2018. ”The nexus between media, communication and social movements.” Teoksessa *The Routledge Companion to Media and Activism*, toimittanut Graham Meikle, 29–37. New York: Routledge.

Duhigg, Julie M., Sharon S. Rostosky, Barry E Gray ja Mary K. Wimsatt. 2010. ”Development of Heterosexuals into Sexual-Minority Allies: A Qualitative Exploration.” *Sexuality Research & Social Policy: A Journal of the NSRC* 7 (1): 2–14.

Eschle, Catherine ja Bice Maiguashca. 2007. ”Rethinking globalised resistance: Feminist activism and critical theorising in international relations.” *The British Journal of Politics and International Relations* 9 (2): 284–301. <https://doi.org/10.1111/j.1467-856x.2007.00284.x>.

Fotopoulou, Aristeia. 2016. *Feminist Activism and Digital Networks*. Lontoo: Palgrave Macmillan.

George, Jordana J. ja Dorothy E. Leidner. 2019. ”From clicktivism to hacktivism: Understanding digital activism.” *Information and Organization* 29 (3): 1–45. <https://doi.org/10.1016/j.infoandorg.2019.04.001>.

Gould, Deborah B. 2009. *Moving Politics: Emotion and ACT UP's Fight Against AIDS*. Chicago: The University of Chicago Press.

Gusfield, Joseph R. 1975. *Community: A Critical Response*. New York: Barnes & Noble.

Halupka, Max. 2018. ”The Legitimation of Clicktivism.” *Australian Journal of Political Science* 53 (1): 130–141. <https://doi.org/10.1080/10361146.2017.1416586>.

Haraway, Donna. 1988. ”Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective.” *Feminist Studies* 14 (3): 575–599.

Haraway, Donna. 1991. *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge.

Hassan, Hatem M. ja Suzanne Staggenborg. 2014. ”Movements as Communities.” Teoksessa *The Oxford Handbook of Social Movements*, toimittaneet Donatella della Porta ja Mario Diani, 340–354. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199678402.013.37>.

Heimonen, Mona ja Mervi Pantti. 2025. Trans experiences of epistemic recognition against the backdrop of the Finnish trans act reform. *Journal of Cultural Studies* 28 (4): 1021–1038. <https://doi.org/10.1177/13675494241287934>.

Hemmings, Claire. 2012. ”Affective solidarity: Feminist reflexivity and political transformation.” *Feminist Theory* 13 (2): 147–161.

Jaaksi, Vilja. 2024. ”Managing Unpredictability: The Intimate Public of Finnish Trans Memes on Instagram.” *Lambda Nordica* 29 (2–3): 97–121. <https://doi.org/10.34041/ln.v29.958>.

Jasper, James M. 1998. ”The Emotions of Protest: Affective and reactive emotions in and around social movements.” *Sociological Forum* 13 (3): 397–424. <https://doi.org/10.1023/A:1022175308081>.

Jones, K. Nicole, Stephanie Hoover, Elizabeth Glaeser, Christy Jersin Woods, Michael Clark ja Melanie Brewster. 2022. ”Thematic Qualitative Content Analysis of Cishet Allies' Activism: Perceptions of Igniting Events and Barriers to Activism.” *Journal of Homosexuality* 69 (9): 1501–1523. <https://doi.org/10.1080/00918369.2021.1917220>.

Järviö, Nina. 2018. *Polkuja suomalaisen tasa-arvoon?: Kansalaistoiminta, Tahdon2013 ja translaki*. Väitöskirja. Sukupuolen, kulttuurin ja yhteiskunnan tohtoriohjelman. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Kehräjä. 2020. ”Uusi transyhdistys Trans ry yhdistää aktivismin ja asiantuntijuuden.” *Kehräjä*. Julkaistu 30.6.2020. <https://kehraaja.com/uusi-transyhdistys-trans-ry-yhdistaa-aktivismin-ja-asiantuntijuuden/>.

- Koskinen, Niklas. 2024a. "Setan historia, osa 1: Yhdistyksen alkutaival." *Sateenkaarihistorian ystävien kirjoituksia*. Julkaistu 7.10.2024. <https://sateenkaarihistoria.fi/setan-historia-osa-1-yhdistyksen-alkutaival/>.
- Koskinen, Niklas. 2024b. "Setan historia, osa 2: Kriisin varjossa ammattimaiseksi asiantuntijajärjestöksi." *Sateenkaarihistorian ystävien kirjoituksia*. Julkaistu 14.11.2024. <https://sateenkaarihistoria.fi/setan-historia-osa-2/>.
- Kosonen, Heidi ja Susi Mikael Nousiainen. 2024. "Kehoposiitivisuusaktivistien strategioita vihapuhetta vastaan: Huolenpitoa ja vastarepresentaatioita suomalaisessa Instagramissa." *Media & viestintä* 47 (1): 23–46. <https://doi.org/10.23983/mv.136894>.
- Kähkönen, Lotta. 2025. "Affektiivinen maailmanluominen: Transyhteisön taiteellisen aktivismin potentiaali." Teoksessa *Toivoa, vimmaa ja vastarintaa. Kirjoituksia queer- ja transaktivismista*, toimittaneet Varpu Alasuutari, Lotta Kähkönen ja Tuula Juvonen, 99–112. Helsinki: Gaudeamus.
- Laitinen, Arto ja Anne Birgitta Pessi. 2015. "Solidarity: Theory and Practice. An Introduction." Teoksessa *Solidarity: Theory and Practice*, toimittanut Arto Laitinen, 11–35. Lanham: Lexington Books.
- Lukinmaa, Pauliina ja John Kaye. 2025. "Venäjänkielinen LHBTIQ+-aktivismi kriisien aikana: Affekteja ja ylirajaista solidaarisuutta." Teoksessa *Toivoa, vimmaa ja vastarintaa. Kirjoituksia queer- ja transaktivismista*, toimittaneet Varpu Alasuutari, Lotta Kähkönen & Tuula Juvonen, 76–95. Helsinki: Gaudeamus.
- Kusnetsov, Hilda, Lotta Kähkönen ja Varpu Alasuutari. 2024. "'Parhaimmillaan voimauttavaa': Voimavarat queer- ja transaktivismissa." Seta ry:n blogi. Julkaistu 7.6.2024. <https://seta.fi/2024/06/07/parhaimmillaan-voimaannuttavaa-voimavarat-queer-ja-transaktivismissa/>.
- Malatino, Hil. 2021. "The Promise of Repair: Trans Rage and the Limits of Feminist Coalition." *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 46 (4): 827–851. <https://doi.org/10.1086/713292>.
- Markkola, Pirjo, Marjaana Niemi ja Pertti Haapala. 2021. "Suomalainen yhteiskunta 1400–2000: yhteisöt ja identiteetit." Teoksessa *Suomalaisen yhteiskunnan historia 1400–2000: Osa 2: Yhteisöt ja identiteetit*, toimittaneet Pirjo Markkola, Marjaana Niemi ja Pertti Haapala, 9–21. Tampere: Vastapaino. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202211238568>.
- Mattes, Dominik, Omar Kasmani, Marion Acker ja Edda Heyken. 2019. "Belonging." Teoksessa *Affective Societies: Key Concepts*, toimittaneet Jan Slaby & Christian von Scheve, 300–309. Lontoo ja New York: Routledge.
- McAdam, Doug ja W. Richard Scott. 2005. "Organizations and movements." Teoksessa *Social Movements and Organization Theory*, toimittaneet Gerald F. Davis, Doug MacAdam, W. Richard Scott ja Mayer N. Zald, 4–40. New York: Cambridge University Press.
- McMillan, David W. ja David M. Chavis. 1986. "Sense of Community: A Definition and Theory." *Journal of Community Psychology* 14 (1): 6–23. [https://doi.org/10.1002/1520-6629\(198601\)14:1<6::AID-JCOP2290140103>3.0.CO;2-I](https://doi.org/10.1002/1520-6629(198601)14:1<6::AID-JCOP2290140103>3.0.CO;2-I).
- Meikle, Graham. 2018. "Introduction: Making meaning and making trouble." Teoksessa *The Routledge Companion to Media and Activism*, toimittanut Graham Meikle, 14–25. New York: Routledge.
- Millward, Peter ja Shaminder Takhar. 2019. "Social movements, collective action and activism." *Sociology* 53 (3): NP1–NP12. <https://doi.org/10.1177/0038038518817287>.
- Mohanty, Chandra Talpade. 2003. "'Under Western Eyes' revisited: Feminist Solidarity through anti-capitalist struggles." *Signs* 28 (2): 499–535. <https://doi.org/10.1086/342914>.
- Mustola, Kati. 2007. "Suomalaisten lesbo- ja homoliikkeiden historiaa." Teoksessa *Sateenkaari-Suomi. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa*. Toimittaneet Kati Mustola ja Johanna Pakkanen, 18–37. Helsinki: Like.
- Nikunen, Kaarina. 2019. *Media Solidarities*. Lontoo: Sage.
- Papacharissi, Zizzi. 2015. *Affective Publics: Sentiment, Technology, and Politics*. New York: Oxford University Press.
- Probyn, Elspeth. 1993. *Sexing the Self: Gendered Positions in Cultural Studies*. Lontoo: Routledge.
- Probyn, Elspeth. 1996. *Outside Belongings*. New York: Routledge.
- Raha, Nat ja Mijke van der Drift. 2024. *Trans Femme Futures: Abolitionist Ethics for Transfeminist Worlds*. Lontoo: Pluto Press.
- Ricketts, Aidan. 2012. *The Activists' Handbook: A Step-By-Step Guide to Participatory Democracy*. Lontoo: Zed Books.
- van der Ros, Janneke ja Motmans, Joz. 2025. "Trans Activism and LGB Movements: Odd Bedfellows?" Teoksessa *The Ashgate Research Companion to Lesbian and Gay Activism*, toimittaneet David Paternotte ja Manon Tremblay, 163–177. Lontoo: Routledge.
- Rucht, Dieter. 2004. Movement Allies, Adversaries, and Third Parties. Teoksessa *The Blackwell Companion to Social Movements*, toimittaneet David A. Snow, Sarah A. Soule ja Hanspeter Kriesi, 197–216. Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Sarason, Seymour Bernard. 1988. *The psychological sense of community: Prospects for a community psychology*. Cambridge, MA: Brookline Books.
- Scholz, Sally J. 2015. "Seeking Solidarity." *Philosophy Compass*, 10 (10): 725–735. <https://doi.org/10.1111/phc3.12255>.

- Shepard, Benjamin. 2009. *Queer Political Performance and Protest*. New York ja Lontoo: Routledge.
- Spade, Dean. 2020. *Mutual Aid: Building Solidarity During This Crisis (and the Next)*. New York & Lontoo: Verso.
- Speed, Shannon. 2006. "At the crossroads of human rights and anthropology: Towards a critically engaged activist research." *American Anthropologist* 108 (1): 66–76. <https://www.jstor.org/stable/3804732>.
- Ștefăniță, Oana ja Diana-Maria Buf. 2021. "Hate Speech in Social Media and Its Effects on the LGBT Community: A Review of the Current Research." *Romanian Journal of Communication and Public Relations* 23 (1): 47–55. <https://doi.org/10.21018/rjcpr.2021.1.322>.
- Steinbock, Eliza. 2019. "The Early 1990s and Its Afterlives: Transgender Nation Sociality in Digital Activism." *Social Media + Society* 5 (4): 1–12. <https://doi.org/10.1177/20563051198816>.
- Stryker, Sheldon, Timothy J. Owens ja Robert W. White. 2000. *Self, Identity, and Social Movements*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Tavarez, Jayna. 2024. "'There's People Out There Doing More Than Me...': Activist Burnout Among Bisexual College Students Within LGBTQ Campus Spaces." *Journal of Diversity in Higher Education* 17 (4): 588–597. <https://doi.org/10.1037/dhe0000442>.
- Taylor, Verta ja Nella Van Dyke. 2004. "'Get up, stand up': Tactical repertoires of social movements." Teoksessa *The Blackwell Companion to Social Movements*, toimittaneet David A. Snow, Sarah A. Soule ja Hanspeter Kriesi, 262–293. Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Trasek. n.d. "Tiedote: Trasekin työ ihmisoikeuksien puolesta jatkuu." Trasek.fi. Viitattu 8.4.2025. <https://trasek.fi/2020/06/29/tiedote-trasekin-tyo-ihmisoikeuksien-puolesta-jatkuu/>.
- Wilcox, Melissa W. 2018. *Queer Nuns: Religion, Activism, and Serious Parody*. New York: New York University Press.
- Vähäpassi, Valo ja Vilja Jaaksi. 2025. "Toivon ja raivon aallot translakia ympäröineessä verkkoaktivimissa." Teoksessa *Toivoa, vimmaa ja vastarintaa. Kirjoituksia queer- ja transaktivismista*, toimittaneet Varpu Alasuutari, Lotta Kähkönen ja Tuula Juvonen, 29–44. Helsinki: Gaudeamus.
- Yuval-Davis, Nira. 2006. "Belonging and the Politics of Belonging." *Patterns of Prejudice* 40 (3): 197–214. <https://doi.org/10.1080/00313220600769331>.